

22 Ιουνίου, 1990

(ΠΙΚΗΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές)

ΒΑΡΝΑΒΑΣ ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Εφεσείοντες-Εναγόμενοι,

v.

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΛΤΔ.,

Εφεσίβλητης-Ενάγουσας.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 7432).

Γραμμάτιο Συνήθους Τύπου — Η προϋπόθεση αναφοράς τόκων — Ο τόκος δεν πρέπει να υπερβαίνει ποσοστόν 9% — Αναφορά στο "εκάστοτε μέγιστο επιτρεπόμενο επιτόκιο" — Δεν πληροί την προϋπόθεση — Ο Περί Συμβάσεων Νόμος, Κεφ.149, άρθρο 78.

5 Το μόνον επίδικον θέμα στην υπόθεση αυτή είναι αν το επίδικο γραμμάτιο είναι συνήθους τύπου. Σχετικά με τον τόκον το εν λόγω γραμμάτιο ανέφερε "...εν υπερημερία δε υποχρεούμαι εις τον τόκον καθυστερήσεως υπολογιζόμενον προς 9% και/ή προς το μέγιστο επιτόκιον επιτρεπτόν από καιρού εις καιρόν κατά την απόλυτον κρίσιν της Ελληνικής τραπεζικής...".

10 Το πρωτόδικο Δικαστήριο εθεώρησε το γραμμάτιο ως γραμμάτιο συνήθους τύπου.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, αποδεχόμενο την Έφεση, αποφάσισε:

15 1. Ο πρωτόδικος Δικαστής προσήγγισε εσφαλμένα το θέμα, ως εάν το ζήτημα αφορούσε ασάφειαν εγγράφου, ενώ το μοναδικόν ερώτημα ήταν αν ικανοποιούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 78 του Κεφ.149, οι οποίες πρέπει να τηρούνται αυστηρά (*Papastratis v. Economidou* (1970) 1 C.L.R 11).

20 2. Στο επίδικο γραμμάτιο ο τόκος δεν καθορίζεται κατά ποσοστό μέχρι 9%. Το γραμμάτιο δίδει δικαίωμα στην Εφεσίβλητη να αυξάνει το ποσοστό του τόκου και πέραν του 9%. Η εγκυρότητα κρίνεται κατά τον χρόνον υπογραφής του γραμματίου. Ότι μέχρι σήμερα δεν έχει τροποποιηθή η περί τόκου νομοθεσία, ώστε να επιτρέπεται και ποσοστό μεγαλύτερο του 9%, είναι γεγονός άσχετο.

25 Η τυχόν τροποποίηση της εν λόγω νομοθεσίας δεν εξυπακούει και τροποποίηση του άρθρου 78.

Η Έφεση επιτυγχάνει με έξοδα.

Αναφερόμενη υπόθεση.

Parastratis v. Economidou (1970) 1 C.L.R. 11.

Έφεση.

Έφεση από τον εναγόμενο 1 κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακος (Κωνσταντινίδης, Α.Ε.Δ.) που δόθηκε στις 20 Ιουνίου, 1987 (Αρ. Αγωγής 2074/86) με την οποία διατάχθηκε να πληρώσει στον ενάγοντα το ποσό των £1,542.14 σεντ δυνάμει γραμματίου συνήθους τύπου. 5

A. Μαθηκολώνης, για τον εφεσείοντα. 10

A. Ζαχαρίου, για τον εφεσίβλητο.

ΠΙΚΗΣ Δ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα εκδώσει ο δικαστής κ. Χρ. Αρτεμίδης.

ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ Δ. Το νομικό ζήτημα που καλούμαστε να απαντήσουμε στην υπό κρίση έφεση, και που είναι το ίδιο που απασχόλησε το πρωτόδικο Δικαστήριο, είναι κατά πόσο το γραμμάτιο - τεκμήριο 2 στη δικογραφία - αποτελεί γραμμάτιο συνήθους τύπου, όπως αυτό καθορίζεται στις διατάξεις του άρθρου 78 του περί Συμβάσεων Νόμου, Κεφ. 149. 15 20

Το πρωτόδικο Δικαστήριο αποφάνθηκε θετικά πάνω στο ερώτημα και κατ' ακολουθία εξέδωσε απόφαση εναντίον του εφεσείοντος - 1ου εναγομένου στην αγωγή και πρωτοφειλέτη στο γραμμάτιο - και των συνεναγομένων του 2, 3 και 4 εγγυητών. Εναντίον των τελευταίων η απόφαση εκδόθηκε ερήμην των και επομένως το αποτέλεσμα της παρούσας έφεσης αφορά μόνο τον εφεσείοντα και την εφεσίβλητη, ενάγουσα 1 στην αγωγή. Σημειώνουμε επίσης πως το αγώγιμο δικαίωμα της εφεσίβλητης, όπως εμφανίζεται στα δικόγραφα, στηρίχθηκε μόνο στην έκδοση του γραμματίου, που χαρακτηρίζεται ως συνήθους τύπου, και σε κανένα άλλο διαζευκτικό ισχυρισμό. Στο πρωτόδικο 25 30

Δικαστήριο δηλώθηκε μάλιστα πως το μόνο ζήτημα που
 εγειρόταν για την ετυμηγορία του ήταν κατά πόσο το
 γραμμάτιο ήταν συνήθους τύπου, οπότεν και αν η απάν-
 5 ντηση ήταν θετική, θα εκδιδόταν απόφαση υπέρ της εφεσί-
 βλητης. Στην αντίθετη περίπτωση θα απερρίπτετο η
 αγωγή. Έτσι, και η εκδίκαση της παρούσας έφεσης περιο-
 ρίζεται σε αυτό το πλαίσιο. Δεν υπεισερχόμεθα δηλαδή
 στο ζήτημα πιθανής άλλης θεραπείας που μπορεί να έχει η
 10 εφεσίβλητη στηρίζοντας την αξίωσή της σε άλλη βάση
 αγωγής.

Είναι λοιπόν η εισήγηση του δικηγόρου του εφεσείον-
 τος ότι το επίδικο γραμμάτιο δεν είναι συνήθους τύπου
 γιατί δεν πληροί μια από τις προϋποθέσεις των διατάξεων
 15 του άρθρου 78, Κεφ.149. Προτού αναφερθούμε με λεπτο-
 μέρεια στην εισήγηση αυτή, παραθέτουμε αυτούσιο το
 μέρος του γραμματίου που αφορά στο ζήτημα και υπο-
 γραμμίζουμε την επίδικη κρίσιμη πρόνοιά του.

"Την 04.06.1985 ο κάτωθι υπογεγραμμένος ΒΑΡΝΑ-
 ΒΑΣ ΠΑΥΛΟΥ υπόσχομαι και υποχρεούμαι να πλη-
 20 ρώσω εις διαταγήν ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΛΙΜΙ-
 ΤΕΔ και εις τα γραφεία αυτής το άνω ποσόν των λιρών
 ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ισάξιον ληφθέν παρ' αυτής τοις με-
 τρητοίς, εν υπερημερία δε υποχρεούμαι εις τον τόκον
 25 καθυστερήσεως υπολογιζόμενον προς 9% και/ή προς το
 μέγιστον επιτόκιον επιτρεπτόν από καιρού εις καιρόν
 κατά την απόλυτον κρίσιν της Ελληνικής Τραπέζης Λί-
 μιτεδ, και εν περιπτώσει λήψεως νομίμων μέτρων, τα
 σχετικά έξοδα."

Υποβάλλει, ο δικηγόρος του εφεσείοντος λοιπόν, πως
 30 στο γραμμάτιο δεν ορίζεται ο τόκος κατά ανώτατον όριο
 προς 9% κατ' έτος. Αναλυτικώτερα είναι η θέση του:

(α) όπως ορίζεται, ο τόκος στο γραμμάτιο, αυτός
 είναι δυνατό να αυξάνεται από καιρού εις καιρόν,
 πέραν του 9% και μέχρι του μέγιστου επιτρεπόμενου
 35 ορίου κατά την απόλυτη κρίση της εφεσίβλητης, και

(β) σαν συνέπεια αυτού, ο τόκος που προβλέπεται στο γραμμάτιο υπερβαίνει το 9%.

Ο δικηγόρος της εφεσίβλητης εισηγείται πως το γραμμάτιο πληροί τις προϋποθέσεις των διατάξεων του άρθρου 78, Κεφ. 149, γιατί δεν υπάρχει σε αυτό οποιαδήποτε ασάφεια αναφορικά με τον καθορισμό του τόκου, ο οποίος και εν πάση περιπτώσει εφόσον δεν έχει στο μεταξύ τροποποιηθεί ο περί Τόκου Νόμος, δεν έχει θεθεί σε εφαρμογή η πρόνοια για την αύξησή του, με τον τρόπο που προβλέπεται στο γραμμάτιο. Επομένως το ζήτημα, συνεχίζει η εισήγηση του δικηγόρου της εφεσίβλητης, είναι στην πραγματικότητα θεωρητικό.

Ο πρωτόδικος δικαστής συμφώνησε με την άποψη του δικηγόρου της εφεσίβλητης. Κατά τη γνώμη μας όμως η απόφασή του είναι εσφαλμένη, γιατί αντιμετώπισε το νομικό ερώτημα που προβαλλόταν, κατά πόσο δηλαδή το γραμμάτιο ήταν συνήθους τύπου, ως να επρόκειτο περί εγγράφου το περιεχόμενο του οποίου ερμηνεύεται με βάση τους συνήθεις κανόνες ερμηνείας. Ενδεικτικό απόσπασμα της απόφασης του ευπαίδευτου δικαστή, στο οποίο καταδεικνύεται ο εσφαλμένος τρόπος με τον οποίο προσήγγισε το ζήτημα, ακολουθεί:

"Από το σύνολο της πρόνοιας οδηγούμαστε αβίαστα στο συμπέρασμα πως με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία και για όσο χρόνο εξακολουθεί να διατηρείται η ίδια κατάσταση πραγμάτων, ο προβλεπόμενος τόκος είναι 9% ετησίως. Επομένως, εφόσο για κάθε χρόνο που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ουσιώδης για τους σκοπούς αυτής της υπόθεσης, δεν μπορεί να θεθεί θέμα "μέγιστου επιτρεπτού" τόκου άλλου από το 9% που είναι το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό με βάση και το άρθρο 789 του Κεφ.188, ο εναγόμενος 1, δεν θα ήταν δυνατό να έχει οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς το ποιός ήταν ο επιτρεπόμενος τόκος. Κατά συνέπεια το αν θα ήταν δυνατό να υπάρξει ασάφεια ή αβεβαιότητα εφόσον επέρχονται αλλαγές ως προς το μέγιστο επιτρεπτό επιτόκιο είναι ζήτημα υποθετικό που δεν πρέπει να

θεωρηθεί ότι επηρεάζεται από το γεγονός της ύπαρξης συγκεκριμένης πρόβλεψης αναφορικά με τον επιτρεπόμενο τόκο."

5 Για να θέσουμε πιο απλά το ζήτημα, ο πρωτόδικος δικαστής εσφαλμένα προσήγγισε την επίδικη διαφορά ως να ήταν ζήτημα ύπαρξης ή μη ασάφειας του κειμένου του γραμματίου αντί να απαντήσει το μοναδικό ερώτημα που ηγέρθη στη δίκη, κατά πόσο δηλαδή αυτό πληροί της προϋποθέσεις του άρθρου 78 του περί Συμβάσεων Νόμου,
10 ώστε να είναι συνήθους τύπου. Το άρθρο αυτό προβλέπει τα εξής:

"A 'Bond in customary form' is a promise in writing made by one person to another signed by the maker in the presence of at least two witnesses themselves
15 competent to contract, engaging to pay, on demand or at a fixed or determinable future time, a sum of money to a person specified therein, together with interest at a rate fixed therein not exceeding nine per centum per annum and, in the event of any legal proceedings thereon, the costs thereof, and stating therein the consideration for
20 which it is given."

Σε μετάφραση:

"Γραμμάτιο συνήθους τύπου" είναι έγγραφη υπόσχεση, που γίνεται από ένα πρόσωπο σε άλλο και υπογράφεται από τον εκδότη, στην παρουσία δύο τουλάχιστον, ικανών για να συμβάλλονται, μαρτύρων, για την πληρωμή, σε πρώτη ζήτηση ή σε καθορισμένο ή μελλοντικό χρόνο που προσδιορίζεται, στο πρόσωπο που καθορίζεται στο γραμμάτιο ποσού χρημάτων, πλέον τόκων που ορίζεται σ' αυτό κατ' ανώτατο όριο προς εννέα τα εκατό κατ' έτος και, σε περίπτωση λήψης δικαστικών μέτρων πάνω σ' αυτό τα συναφή έξοδα, και που να φαίνεται σ' αυτό η αντιπαροχή για την οποία γίνεται η υπόσχεση".

35 Στην υπόθεση Παπαστρατής ν. Οικονόμου (1970) 1

Α.Α.Δ. 11 αναφέρονται τα εξής, σε σχέση με την πιστή τήρηση των προνοιών του άρθρου 78, ώστε να θεωρείται ένα γραμμάτιο συνήθους τύπου.

"In our view the provisions of section 78 have to be strictly complied with if a bond is to be a bond in customary form; and this view is strengthened by the kind of provisions set out in sections 79 and 80 of Cap.149. 5

Moreover, it has to be borne in mind, that a bond in customary form is granted by the Limitation of Actions Law (Cap.15) a much longer lease of life, for purposes of proceedings based on it, than ordinary bonds, and for this reason, too, we think that it is quite important that formalities regarding a bond in customary form should be fully complied with." 10 15

Σε μετάφραση:

"Κατά τη γνώμη μας οι πρόνοιες του άρθρου 78 πρέπει να τηρούνται αυστηρά για να θεωρηθεί ένα γραμμάτιο ως γραμμάτιο συνήθους τύπου. Και αυτή η άποψη ενισχύεται από τις πρόνοιες των άρθρων 79 και 80 του Κεφ. 149. Πρόσθετα, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι στο γραμμάτιο συνήθους τύπου δίδεται από τον περί Παραγραφής Νόμο (Κεφ.15) μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ισχύος, για σκοπούς αγωγής πάνω σε αυτό, παρά στα συνήθη γραμμάτια, και επομένως και γι' αυτό το λόγο είμαστε της γνώμης ότι είναι πολύ σημαντικό οι τυπικότητες που αφορούν την έκδοση γραμματίου συνήθους να τηρούνται απολύτως". 20 25

Συμφωνούμε με το δικηγόρο του εφεσείου πως η ρητή πρόνοια του άρθρου 78 αναφορικά με τον καθορισμό του τόκου σε γραμμάτιο συνήθους τύπου δεν έχει τηρηθεί για τους λόγους που εξήγησε, και παραθέτουμε πιο πάνω. Συνοψίζοντας, ο τόκος δεν καθορίζεται σε αυτό στο επιτόκιο μέχρι 9%. Αντίθετα η σχετική του πρόνοια δίδει το δικαίωμα στην εφεσίβλητη να αυξάνει το επιτόκιο 30 35

κατά την απόλυτη κρίση της μέχρι του μέγιστου κατά και-
ρούς επιτρεπόμενου επιτοκίου. Αυτό όμως σημαίνει ότι ο
τόκος, όπως έχει καθοριστεί στο γραμμάτιο, μπορεί να
5 υπερβαίνει το επιτόκιο του 9%. Εις απάντηση της εισήγη-
σης του δικηγόρου της εφεσίβλητης, που υιοθέτησε και ο
πρωτόδικος δικαστής, ότι το ζήτημα είναι θεωρητικό εφό-
σον ο περί Τόκου Νόμος, 1977 (Αρ. 2/77) δεν έχει τροπο-
ποιηθεί, αναφέρουμε πως οι πρόνοιες του άρθρου 78 του
10 περί Συμβάσεων Νόμου εφαρμόζονται κατά το χρόνο της
έκδοσης του γραμματίου.

Η πιθανή τροποποίησης του περί Τόκου Νόμου, δε θα
είχε καμιά νομική επενέργεια στο άρθρο 78 του περί Συμ-
βάσεων Νόμου. Εκτός βέβαια και αν τροποποιηθεί αυτό
15 τούτο το άρθρο, οπότεν και η ισχύς της τροποποίησης θα
αρχίζει από την ημερομηνία της δημοσίευσής της στην επί-
σημη εφημερίδα της Δημοκρατίας, εκτός βέβαια και αν άλ-
λωσπως προβλέπει ο νόμος.

Η έφεση επομένως γίνεται αποδεκτή. Η απόφασης ενα-
ντίον του πρώτου εναγομένου ακυρώνεται με έξοδα υπέρ
20 του στην πρωτόδικη διαδικασία και ενώπιόν μας.

Έφεση επιτυγχάνει με έξοδα.